journal of Future Cities vision

Winter 2024. Vol 5. Issue 20

ISSN (Print): 2783-0780- ISSN (Online): 2783-0780

Journal Homepage: https://www.jvfc.ir/

Research Paper

Identifying, analyzing and ranking the criteria influencing the urban tourism of Ahvaz city with a future research approach

Sadegh Allahyari[1*] Abdolnabi Sharifi [2], Parviz Soleimani Moghadam[3]

1. Assistant Professor of Geography, Payame Noor University,Tehran, Iran
2. Associate Professor, of Geography, Payame Noor,University, Tehran , Iran
3. Assistant Professor, of Geography, Payame Noor University, Tehran , Iran

ARTICLEINFO

PP:

Article history:
Received: 2024/03/16
Accepted: 2024/06/17
Published online: 2024/12/20

Keywords: ***Tourism,Ahvaz Futurology,Multiple Linear Regression,Friedman Test***

Abstract

This research was conducted in order to identify, analyze and rank the factors affecting the development of urban tourism, as one of the important drivers of sustainable urban development, according to the experts in Ahvaz city, and to provide suggestions for improving the urban tourism industry with a future studies approach.This is a descriptive-analytical research that was conducted using data collected from experts in the field of (urban) tourism through documentary and survey methods along with a detailed examination of various criteria (environmental, infrastructural, welfare, economic, socio-cultural, and urban management and planning). The criteria were analyzed using the Average Rank Disparity Test (Friedman test), and it was found that the two factors of urban management with an average of 4.91 and the factor of residential and welfare infrastructure with 4.45 are the most important factors affecting the urban tourism in Ahvaz. Also, the results of measuring the effectiveness of the criteria using the Predictive Multivariable Regression Model shows that the variable of urban management and planning with an impact factor of 0.297 is in the highest rank and the variable of economic factors with an impact factor of 0.090 is in the lowest rank. The simultaneous analysis of the results of two models shows that the realization of maximum benefits in Ahvaz urban tourism with appropriate social tendencies and natural infrastructures requires special attention to management variables and human infrastructures.

Citation: Allahyari,S., Sharifi, A., Soleimani Moghadam, P. (2024) Identifying, analyzing and ranking the criteria influencing the urban tourism of Ahvaz city with a future research approach. *journal of Future Cities vision* , 5(20), 45-60.

© The Author(s). Publisher: Iranian Geographical Association

* **Corresponding author:** Sadegh Allahyari, **Email:** allahyarisadegh@pnu.ac.ir

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-07]

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-07]

journal of Future Cities vision
Winter 2024. Vol 5. Issue 20
ISSN (Print): 2783-0780- ISSN (Online): 2783-0780
Journal Homepage: https://www.jvfc.ir/

Extended Abstract

Introduction

Considering the widespread changes in the tourism industry, driven by technological innovations and global transformations, various cities are seeking to take advantage of the opportunities this sector provides for sustainable urban development. Urban tourism, as one of the most important engines of sustainable development, has significant potential to enhance the economic, cultural, and social aspects of cities. Ahvaz, as the largest city in Khuzestan Province, has great capacity to attract tourists; however, to make the most of these capacities, it is necessary to identify and analyze the criteria affecting the development of urban tourism in this city.

Methodology

This research is descriptive-analytical and has been conducted using data collected from tourism experts, employing both documentary and survey methods. The data collection tool was a Likert scale questionnaire distributed among 60 tourism experts. To analyze the data, the Friedman rank inequality test and the multiple linear regression model were used. The criteria under review included environmental, accommodation and welfare, managerial, infrastructural, economic, and socio-cultural aspects.

Results and Discussion

The results showed that the urban management factor, with an average rank of 4.91, and the accommodation and welfare infrastructures factor, with an average of 4.45, had the greatest impact on the development of tourism in Ahvaz. The environmental and health factor, with an average of 3.62, ranked third. Additionally, the results of the linear regression model indicated that urban management and planning, with a coefficient of 0.297, had the most significant impact on tourism development, while economic factors, with a coefficient of 0.090, had the least impact.

Conclusion

The results showed that the urban management factor, with an average rank of 4.91, and the accommodation and welfare infrastructures factor, with an average of 4.45, had the greatest impact on the development of tourism in Ahvaz. The environmental and health factor, with an average of 3.62, ranked third. Additionally, the results of the linear regression model indicated that urban management and planning, with a coefficient of 0.297, had the most significant impact on tourism development, while economic factors, with a coefficient of 0.090, had the least impact.

Based on the findings of this study, in order to promote urban tourism in Ahvaz, attention to urban management and human and welfare infrastructure is essential. The research suggests that investment in event management, creating a comprehensive tourism program, and developing accommodation infrastructure can help increase tourist attraction. Moreover, leveraging the natural and cultural capacities of Ahvaz requires attention to environmental and cultural factors.

The simultaneous analysis of the results of two models shows that the realization of maximum benefits in Ahvaz urban tourism with appropriate social tendencies and natural infrastructures requires special attention to management variables and human infrastructures.

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-07]

journal of Future Cities vision
Winter 2024. Vol 5. Issue 20
ISSN (Print): 2783-0780- ISSN (Online): 2783-0780
Journal Homepage: https://www.jvfc.ir/

References

1. Al-Tafi.M, Eskandari Thani,M, Motevalli,S, Janbaz Ghobadi,Gh (2023).Analyzing of Criteria Influencing the Sustainable Development of Urban Tourism (Study Area, Shahrood City). Geography and Environmental Sustainability, 13(2). [In Persian].

2. Alishiri, A, Fatahi, I & Amir Marfard, R, (2013). Environmental Impact Assessment of Establishing a Recreation Area in Rahmanloo Port, 16th National Conference on Environmental Health of Iran. [In Persian].
3. Amiri, M (2015). An Analysis of the Effective Factors on the Development of Historical Tourism in Jiroft City Using Interpretive Structural Modeling. The National Conference on Tourism Culture and Urban Identity. Mehr Scientific Research Institute, Andishane Araf, 3(4), Shiraz. [In Persian].

4. Amrhein S, Gert-Jan H, Dirk R (2022) Transformative effects of overtourism and COVID-19-Caused reduction of tourism on residents—an investigation of the anti-overtourism movement on the Island of Mallorca. Urban Science 6(1):25. https://doi.org/10.3390/urbansci6010025
5. Anabastani, A, A& Erfani, Z, (2018). Optimal Location of Tourism Facilities and Infrastructure in Rural Areas (Case Study: Binalud County), Quarterly Journal of Geographical Thought, 9 (18). [In Persian].
6. Bafghizadeh, M, Soleimani Moghadam, P, Taheryfar, R (2016). Prioritization of Factors Affecting the Development of Tourism in Ahvaz City. Geographical Quarterly of Tourism Space, 5(20) [In Persian].

7. Carlisle, Sheena, Johansen, Aleksander and Kun, Martin (2016), Strategic foresight for (coastal) urban tourism market complexity: The case of Bournemouth, Tourism Management 54 (2016) 81-95.

8. Castilho D, Fuinhas JA, Marques AC (2021) The impacts of the tourism sector on the eco-efficiency of the Latin American and Caribbean countries. Socioecon Plann Sci 78:101089. https://doi.org/10.1016/j.seps.2021.101089
9. Conaghan, A., Hanrahan, J., & McLoughlin, E. (2015). A model for the transition towards the sustainable management of tourism destinations in Ireland. *International Journal for Responsible Tourism*, *4*(2), 103-122.
10. Emekli, G., & Baykal, F. (2011). Opportunities of Utilizing Natural & cultural Resources of Bornova (Izmir) Through Tourism. *Procedia-Social & Behavioral Sciences*,*19*, 181-189.

11. Eskandari Sani, M& Rezaei, E (2018).Future Studies of Urban Management the Basis for Realization of Competitiveness in the Tourism (Case Study: Zahedan City).Urban Social Geography.5(2)[In Persian].
12. Figueroa BE, Rotarou ES (2016) Sustainable development or eco-collapse: lessons for tourism and development from Easter Island. Sustainability 8(11):1093
13. Imani, B& Razavi, S, M (2020). Identifying the Driving Forces Affecting the Future of Sustainable Tourism with a Future Research Approach: Case Study of the Villages in the Central District of Sarein County. Journal of Tourism Planning and Development, University of Mazandaran9(2). [In Persian].

14. Li, M., Fang, L., Huang, X., & Goh, C., (2015). A Spatial–Temporal Analysis of Hotels in UrbanTourism Destination. *International Journal of Hospitality Management*, *45*, 34–43.
15. Lub, X. D. & Rijnders, R. & Caceres, L. N. & Bosman, J. (2016) The future of hotels: The

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-07]

journal of Future Cities vision
Winter 2024. Vol 5. Issue 20
ISSN (Print): 2783-0780- ISSN (Online): 2783-0780
Journal Homepage: https://www.jvfc.ir/

Lifestyle Hub. A design-thinking approach for developing future hospitality concepts, Journal of Vacation Marketing, Vol.22, No.3, pp 249-264.
16. Mason. M. C. and derVen Der Borg J. (2002) Sustainable tourism development in rural area, the case of the Dolomitebasin, Italy,.
17. Movahhed, A, Shamael, A, Sasanpour, F,& Arjomandi, F, (2020). An Analysis of the Capacity for Sustainable Urban Tourism, Case Study: City of Yazd, Journal of Geography, 18(67). [In Persian].
18. Nasr, T, (2019). Identifying the Key Factors Affecting Tourism in the Metropolitan City of Shiraz with a Future Studies Approach, Quarterly Journal of Urban Research and Planning, 10(37). [In Persian].
19. Nazm Far, H, & Alibakhshi, A,(2021). Future Studies of Tourism Development Planning (Case Study: Ardabil Province), Journal of Applied Geographical Research, 21(63). [In Persian].
20. Newsome, D, Moore, S A& Dowling, R, K. (2015). Nature-Based Tourism (Ecology, Impacts, Management), Translated by Majid Karimpur Reyhan, Sima Taheri and Sadegh Taheri, Tehran, University of Tehran Press. [In Persian].
21. Nowacki, M., Kowalczyk-Anio, J., Krlikowska, K., Pstrocka-Rak, M., & Awedyk, M (2018).Strategic planning for sustainable tourism development in Poland. *International Journal of Sustainable Development & World Ecology*, *25*(6), pp.562-567.
22. Saraee, M و H, Alizadeh Shouraki, Y, and Rezaei, M, R(2020). Identifying the Key Driving Forces Affecting Sustainable Tourism and Developing the Optimal Scenario (A Case Study of the Historic City of Meybod). Quarterly Journal of Geographical Explorations of Desert Areas, 8(1) [In Persian].
23. Sarvargergeij, Gh, Anvari, M,R, Akbari Nodeh, M,R, and Askarinejad, V, (2015). Environmental Impact Assessment of Tourism Site Development in Chabahar City, International Conference on Research in Science and Technology. [In Persian].
24. Shahbian, P, (2011). Examining the Role and Effects of Urban Tourism in Sustainable Urban Development; Emphasizing the Perceptions of Residents, Journal of Architecture and Urban Planning Armanshahr, 4(7). [In Persian].
25. Stackelberg, P., & McDowell, A. (2015). What in the world? Storyworlds, science fiction, and futures studies. Journal of Futures Studies, 20(2), 25–46.
26. Taghvaee, M &Safrabadi, A (2011). The Role of Urban Management in Achieving Sustainable Urban Tourism Development: A Case Study of Kermanshah City. Quarterly Journal of Geographical Studies of Arid Regions, Hakim Sabzevari University, 2(4). [In Persian].
27. The Geographic Organization of the Armed Forces (1985). Topographic Map of Ahvaz. [In Persian].
28. Timothy, D. J., & Wall, G. (1995). Tourist accommodation in an Asian historic city. *Journal of Tourism Studies*, *6*(1), 63-73.
29. UNWTO, 2008, World Tourism Barometer, Volume 6, Number 2. Madrid: United National World Tourism Organization. Madrid, Spain.
30. UNWTO.database(2020) accessed February.https://www.unwto.org/data
Kerimoglu, E., & Ciraci, H. (2008). Sustainable tourism development and a governance model for Frig Valley. AZ: ITI Journal for Faculty of Architecture, 5(2), 22-43.
31. Von Stackelberg, P. & McDowell, A. (2015). "What in the world? Story worlds, science fiction, and futures studies", Journal of Futures Studies, Vol. 20, No. 2, pp. 25- 46.
32. Wang, Y. J., Wu, C., & Yuan, J. (2010). Exploring visitors' experiences andintention to revisit a heritage destination:The case for

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-07]

journal of Future Cities vision
Winter 2024. Vol 5. Issue 20
ISSN (Print): 2783-0780- ISSN (Online): 2783-0780
Journal Homepage: https://www.jvfc.ir/

Lukang, Taiwan. *Journal of Quality Assurance in Hospitality &Tourism*, 162-178

33. Zahedi, Sh (2010). Tourism and Sustainable Development; The Necessity of Mainstreaming Environmental Protection in Development Policies. [In Persian].
34. Zali, N, Atrianfar, F (2015). Identifying Key Factors of Regional Tourism: A Case Study of Hamedan Province. National Conference on Architectural Engineering, Civil Engineering and Urban Development. [In Persian].

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-07]

فصلنامه چشم انداز شهرهای آینده
www.jvfc.ir
دوره پنجم، شماره چهارم، پیاپی (۲۰)، زمستان ۱۴۰۳
صص ۶۰-۴۵

فصلنامه چشم انداز شهرهای آینده
Future Cities Vision

شناسایی، تحلیل و رتبه بندی معیارهای تاثیر گذار بر گردشگری شهری شهراهواز با رویکرد آینده پژوهی

صادق الهیاری : استادیار گروه جغرافیا، دانشگاه پیام نور ، تهران ،ایران.[1]
عبدالنبی شریفی : استادیار گروه جغرافیا، دانشگاه پیام نور تهران ،ایران.
پرویز سلیمانی مقدم : استادیارگروه جغرافیا،دانشگاه پیام نور ، تهران ،ایران.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۲/۲۶ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۳/۲۸

چکیده

این تحقیق به منظور شناسایی، تحلیل و رتبه‌بندی معیارهای تأثیرگذار بر توسعه گردشگری شهری شهراهواز به مثابه یکی از مهمترین موتورهای محرک توسعه پایدارشهری از دیدگاه کارشناسان خبره انجام شده ودرپی تعیین مؤلفه‌ها و عوامل کلیدی است که در توسعه و پیشرفت فعالیت‌های گردشگری در محیط‌های شهری نقش مهم تری ایفا می‌کنند . هدف آن، رتبه‌بندی معیارهای مورد پژوهش براساس اهمیت و تأثیر آن‌ها در گردشگری شهری شهر اهواز و ارائه پیشنهاداتی برای بهبود این فعالیت‌ها و صنعت گردشگری در شهرمورد مطالعه و دستاوردی برای آینده گردشگری شهری درا آن می باشد. این تحقیق توصیفی-تحلیلی بوده و با استفاده از داده‌های جمع‌آوری شده از کارشناسان گردشگری و روش‌های اسنادی و پیمایشی همزمان با بررسی عمیق معیارهای مختلف زیست‌محیطی ، گردشگری تجربه محور ، سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی رفاهی، مالی، فرهنگی و اجتماعی به دنبال دستیابی به اهداف مورد نظر می باشد. معیارهای این پژوهش با استفاده از آزمون نابرابری میانگین رتبه ها (آزمون فریدمن) مورد سنجش قرار گرفته و پس از تحلیل، رتبه بندی گردیده که دو عامل مدیریت شهری با۴/۹۱ و عامل زیرساخت های اقامتی و رفاهی با ۴/۴۵ به ترتیب با بالاترین میانگین رتبه، به عنوان مهمترین عوامل تاثیر گذار برصنعت گردشگری شهر اهواز شناسایی شدند. همچنین با استفاده از مدل رگرسیون چند متغیره خطی پیش بینی کننده میزان اثرگذاری هریک از مولفه های مورد سنجش دراین پژوهش بعنوان متغیرهای مستقل بررسی و براساس آن مشخص شد که به ازای یک واحد تغییر در متغیرهای مستقل مورد سنجش متغیرهای مدیریت شهری و برنامه ریزی با ضریب تاثیر۰/۲۹۷ دررتبه اول و شاخص عوامل اقتصادی با ضریب تاثیر ۰/۰۹۰ کمترین رتبه را به خود اختصاص می دهند. آنچه تحلیل همزمان نتایج دو مرحله نشان می‌دهد این است که جهت کسب منافع حداکثری از حوزه گردشگری شهری اهواز با وجود تمایلات اجتماعی مناسب و زیربناهای طبیعی می بایست متغیرهای مدیریتی و زیر ساخت های انسانی مورد توجه خاص مدیران و متولیان شهری قرار گیرد.

واژگان کلیدی: گردشگری، اهواز،آینده پژوهی، رگرسیون چند متغیره خطی، آزمون فریدمن

[1] صادق الهیاری : allahyarisadegh@pnu.ac.ir

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-07]

مقدمه

در قرن حاضر، گردشگری به واسطه نوآوری‌های فناوری و روش های مدیریتی نوین از یک منظر و تحولات سرمایه‌گذاری جهانی و آسیب‌پذیری مرزهای سیاسی ازمنظر دیگر، دچار تغییرات فراگیری شده است. این تغییرات نه تنها در ساختار و عملکرد صنعت گردشگری بلکه در تجربه و الگوهای سفر و گردشگری نیز به شکل چشم‌گیری تاثیر گذار بوده است. نوآوری‌های فناورانه و رویکردهای مدیریتی پیشرفته، باعث بهبود تجربه گردشگری و توسعه صنعت گردشگری شده‌اند. همچنین، سرمایه‌گذاری‌های جهانی و آسیب‌پذیری مرزهای سیاسی موجب تلاش برای ایجاد یک محیط بین‌المللی و پویا برای گردشگری شده است که فرصت‌های گسترده‌ای برای ارتقاء تجربه گردشگران و رشد صنعت گردشگری به وجود آورده است (Emekli & Bayka, 2011) .

گردشگری شهری به عنوان یکی از عوامل مهم در توسعه شهرها و تأثیرگذاری بر اقتصاد، فرهنگ و ارتباطات اجتماعی، همواره توجه بسیاری را به خود جلب کرده است. در حالی که این نوع گردشگری با جذابیت‌های فراوان خود، می‌تواند منجر به رونق اقتصادی، ایجاد فرصت‌های شغلی و تبادل فرهنگی شود، شناخت و تحلیل عوامل تأثیرگذار بر توسعه گردشگری شهری امری بسیار پیچیده است. صنعت گردشگری در حال حاضر یکی از بزرگترین صنایع اقتصادی جهان است. این صنعت نه‌تنها به اقتصاد جهان کمک می‌کند بلکه اشتغال زیادی را هم ایجاد می‌کند. افزایش تعداد گردشگران بین‌المللی و درآمد حاصل از آن، نشان‌دهنده رشد چشمگیر این صنعت است. تا سال۲۰۰۰، تعداد گردشگران بین‌المللی از ۱ میلیون به ۳۰۳ میلیون نفر افزایش یافته است، و درآمد حاصل از این فعالیت تا سال ۲۰۰۷ به حدود ۹۰۰میلیارد دلار رسیده استکه این رقم در سال۲۰۱۹ به حدود۱,۵ میلیارد نفر رسیده است(UNWTO 2020). بنابراین صنعت گردشگری به عنوان یکی از ارکان اصلی اقتصاد جهانی محسوب می‌شود. سرمایه‌گذاری در این صنعت به دلیل بازده بالا و ارتباط زیاد با سایر صنایع اقتصادی، به عنوان یکی از پربازده‌ترین سرمایه‌گذاری‌ها شناخته می‌شود. این صنعت از یک زنجیره ارزش بسیار گسترده و چندبعدی برخوردار است. از هتل‌ها و رستوران‌ها گرفته تا حمل و نقل، خرید و فروش محصولات محلی، فرصت‌های شغلی و ایجاد ارتباطات بین فرهنگی، همه به صورت مستقیم یا غیرمستقیم از این صنعت بهره‌مند می‌شوند(ایمانی و رضوی۱۳۹۸:۱۴).

شهرها به عنوان مراکزی با تجمع جمعیتی گسترده، دارای تنوع فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی بسیار هستند. آن‌ها معمولاً به وسیله‌ی تجمع‌های انسانی بزرگ و متنوع، ارائه خدمات و امکانات متنوعی از تحصیل، کار و سرگرمی تا فرهنگ و هنر را فراهم می‌کنند.شهرها به عنوان مراکز اصلی توسعه اقتصادی شناخته می‌شوند؛ اینجا جایی است که تولید، تبادل، و توزیع کالاها و خدمات اتفاق می‌افتد. همچنین به‌عنوان نقاط تبادل فرهنگی شناخته می‌شوند؛ اینجا مکانی است که تفاوت‌ها و تنوع فرهنگی، هنری و معماری به چشم می‌خورد

بر اساس گزارش سازمان ملل متحد، در سال ۲۰۱۵، ۵۴ درصد از جمعیت جهان در مناطق شهری زندگی می کردند و پیش بینی می شود تا سال ۲۰۳۰ این سهم به ۶۰ درصد برسد. گردشگری همراه با دیگر ارکان کلیدی، یک جزء اصلی از اقتصاد، زندگی اجتماعی و جغرافیایی بسیاری از شهرهای جهان را تشکیل می دهد و از این رو عنصری کلیدی در سیاست های توسعه شهری است. سازمان جهانی گردشگری (UNWTO) در ۸-۹ ژوئیه ۲۰۲۱ به طور مشترک با وزارت اقتصاد و انتقال دیجیتال پرتغال و شهرداری پورتو دومین دوره مجمع شهرداران UNWTO برای گردشگری شهری پایدار را با موضوع گردشگری و آینده شهرها برگزار کرد .این مجمع، بستری منحصربه‌فرد برای بحث و تبادل

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-07]

نظر درباره مسائل و راه‌حل‌هایی برای پرداختن به بهبود گردشگری در شهرها به‌گونه‌ای فراهم کرد که رشد اقتصادی، شمول اجتماعی و پایداری زیست‌محیطی را ارتقا دهد. (UNWTO.2021:98)

گردشگری شهری می تواند نیروی محرکه ای در توسعه بسیاری از شهرها و کشورها باشد که در پیشرفت برنامه شهری جدید و توسعه پایدار، به ویژه ایجاد شهرها و سکونتگاه های انسانی فراگیر، ایمن، تاب آور و پایدار نقش داشته باشد. گردشگری به طور ذاتی با چگونگی توسعه یک شهر و فراهم کردن شرایط زندگی بیشتر و بهتر برای ساکنان و بازدیدکنندگان آن مرتبط است. (نظم فر و علی بخشی۶۰:۱۴۰۰).

تحقق پتانسیل گردشگری به عنوان ابزاری برای رشد پایدار و فراگیر برای شهرها نیازمند رویکردی چندجانبه و چندسطحی مبتنی بر همکاری نزدیک بین ادارات گردشگری و غیرگردشگری در سطوح مختلف، بخش خصوصی، جوامع محلی و خود گردشگران است. به همین ترتیب، توسعه پایدار و مدیریت گردشگری در شهرها باید با دستور کار شهری گسترده تر ادغام شود. در کنار شهرنشینی سریع، رشد بخش گردشگری در سال‌های اخیر، به واسطه حمل‌ونقل مقرون‌به‌صرفه، افزایش تحرک، تسهیل سفر، فناوری‌های جدید مانند پلتفرم‌های دیجیتال برای اجاره ملک و خدمات مهمان‌نوازی، و رشد طبقه متوسط، شهرها را به مقاصد گردشگری محبوب تبدیل کرده است.ثروت تولید شده از گردشگری داخلی و بین المللی به طور قابل توجهی به توسعه اجتماعی–اقتصادی بسیاری از شهرها و اطراف آن کمک می کند، حفظ و بازسازی فرهنگی را به پیش می برد و مبادلات بین فرهنگی را ارتقا می بخشد.رشد گردشگری شهری نیز چالش های مهمی را در زمینه استفاده از منابع طبیعی، تغییرات محیطی، تأثیرات فرهنگی–اجتماعی، شرایط کار منصفانه، فشار بر زیرساخت ها، تحرک، صلح و امنیت، مدیریت تراکم و ارتباط با جوامع میزبان ایجاد می کند. در زمان بحث های شدید بر سر افزایش تعداد گردشگران و زیست پذیری و پایداری شهرها، ضروری است که همه ذینفعان، ساکنان، بازدیدکنندگان، مقامات محلی، منطقه ای و ملی و بخش خصوصی با یکدیگر همکاری کنند.

در اواخر قرن بیستم میلادی گردشگری شهری به‌عنوان یکی از مولفه‌های اصلی توریسم، طیف گسترده‌ای از تجربه‌های شهری را برای مسافران فراهم کرد. این نوع گردشگری تاکنون جایگاه واقعی خود را در تعاریف علمی نیافته و تعاریف مختلفی برای آن وجود دارد که باعث عدم شفافیت در تعریف آن می‌شود (Wang et al,2010). گرچه هنوز این مفهوم به‌طور کامل در ادبیات علمی جای خود را تثبیت نکرده، با این حال به‌عنوان یک الگوی مورد استناد در بیشتر مطالعات و الگوهای پژوهشی در زمینه توریسم مطرح شده است. سازمان جهانی گردشگری نیز به‌صورت جداگانه انواع مختلف جاذبه‌های گردشگری شهری را معرفی کرده و اهمیت جاذبه‌های فرهنگی، طبیعی و انسان‌ساخت در این نوع گردشگری را بیان کرده است. مفهوم گردشگری شهری به سفر و تجربه زندگی در شهرها مرتبط است. این تجربه شامل فعالیت‌های متنوعی از بازدید از موزه‌ها، جاذبه‌های تاریخی، شرکت در رویدادهای فرهنگی و همچنین ارتباط با زندگی شهری و فرهنگ محلی است. به طور کلی، گردشگری شهری به عنوان یک روند رو به رشد به‌شمار می‌آید و به‌عنوان الگوی اصلی در مطالعات و الگوهای توریسم مورد استفاده قرار می‌گیرد (Nowacki,2018:563).

گردشگری یکی از صنایع مهم راهبردی است و توسعه آن هم بر اکولوژی طبیعی و هم بر محیط اقتصادی و اجتماعی تأثیر بسزایی دارد.توسعه صنعت گردشگری می تواند زمینه اقتصادی و مادی مستحکمی را برای بهبود محیط زیست زیستگاه شهری فراهم کند که منجر به ساخت زیرساخت های شهری، حفاظت از محیط زیست اکولوژیکی، توسعه هماهنگ مردم و جامعه و بهبود شرایط شود. اماتوسعه بیش از حد و بدون محدودیت گردشگری می تواند مشکلات محلی ازدحام ترافیک، آلودگی محیط زیست و شوک فرهنگی را نیز به همراه داشته باشد که ممکن است تأثیر منفی بر ظرفیت تحمل زیستگاه شهری داشته باشد و عملکرد اجتماعی–اقتصادی محلی را مختل کند. (Filimonau et al. 2014; Peterson 2020;

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-07]

Butler and Dodds 2022). فیگوئروا و روتارو (۲۰۱۶) خاطرنشان کردند که توسعه گردشگری کنترل نشده تأثیرات منفی زیست محیطی بر جزیره ایستر داشته است. کاستیلیو و همکاران (۲۰۲۱) دریافتند که ورود گردشگری باعث کاهش بهره وری کوتاه مدت و بلندمدت زیست محیطی در ۲۲ کشور آمریکای لاتین و کارائیب شده است. امرهین و همکاران (۲۰۲۲) تأیید کرد که گردشگری بیش از حد تأثیرات جدی بر رشد شخصی ساکنان، دیدگاه‌های اساسی و تصمیم‌های حرفه‌ای دارد. در مجموع، گردشگری یکی از عناصر کلیدی تأثیرگذار بر تکامل زیستگاه های شهری است و مراحل مختلف توسعه گردشگری نیز بر تفاوت سطح توسعه زیستگاه های شهری تأثیر می گذارد.

مطالعاتی انجام شده در زمینه توسعه گردشگری شهری، به دنبال بررسی اجرای راهبردها و پارادایم‌های توسعه پایدار در حوزه گردشگری در شهرها و مناطق گردشگری هستند. این تحقیقات نشان می‌دهند که در برخی نواحی گردشگری شهری، استراتژی‌های مبتنی بر توسعه پایدار گردشگری به خوبی اجرا شده‌اند. از جمله نتایج به دست آمده این است که برنامه‌ریزی شهری در برخی از شهرهای لهستان، با اهداف توسعه پایدار گردشگری شهری همخوانی دارد(Nowacki et al,2018). همچنین، تحقیقات مرتبط با مدیریت پایدار گردشگری در شهرستان‌ها نشان می‌دهند که مقررات و دستورالعمل‌های موجود برای مدیریت گردشگری شهری پایدار، ارتباط مؤثری با ذینفعان و سیاستگذاران ندارند(Conaghan et al.,2015).

در مطالعات دیگر نیز، بحث شده است که تأثیرات حمل و نقل و جاذبه‌های توریستی بر مکان‌یابی هتل‌ها نیازمند بررسی دقیق‌تر است، زیرا اطلاعات ناسازگاری نشان داده‌اند که میزان امکانات حمل و نقل در اطراف هتل‌ها با تعداد ایستگاه‌های حمل و نقل عمومی شهری و وسعت زمین ترافیکی ارتباط دارد(Li et al.,2015).

در دهه ۱۹۹۰، تحقیقات در زمینه اثرات گردشگری بر محیط زیست آغاز شد و تا دهه ۲۰۱۰ به رشد و گسترش خود ادامه داد. این تحقیقات شامل مطالعات از سوی بودوسکی، کرینپدورف و کوهن در دهه ۸۰ میلادی بود که به بررسی تأثیرات گردشگری بر محیط زیست پرداختند. پس از آن، تحقیقات بیشتری در خصوص اثرات اکولوژیکی گردشگری آغاز شد و از آن زمان تا به امروز، تمرکز بر روی این اثرات رو به افزایش بوده است.

محققان بسیاری، اهمیت ارزیابی اثرات مخرب گردشگری بر محیط زیست را مورد تأکید قرار داده‌اند. به عنوان مثال، پیرس در سال ۱۹۸۳ چارچوبی برای بررسی تأثیرات گردشگری و فشارهای آن بر محیط زیست ارائه کرد. نیوسام و همکاران در سال ۲۰۱۵ به تفصیل به اثرات زیست محیطی، منابع آن اثرات و مکان‌هایی که این تأثیرات در آنجا رخ می‌دهند، پرداختند. در این زمینه، محققان مختلفی تحقیقات انجام داده‌اند؛ به عنوان مثال، زاهدی و همکاران در سال ۲۰۱۱ به بررسی تأثیرات شدید گردشگری در مناطق مختلف با استفاده از روش EIA پرداختند. همچنین عنابستانی و عرفانی در همان سال، در مورد مکان‌یابی تفریحی در منطقه‌ای نیمه‌کویری با استفاده از سیستم‌های تصمیم‌گیری چند متغیره تحقیق کردند. همچنین، علیشیری و همکاران در سال ۲۰۱۰ مطالعه‌ای درباره تأثیرات ایجاد تفرجگاه در بندر رحمانلو انجام دادند و به نتیجه رسیدند که فعالیت‌های گردشگری در آن منطقه بدون رعایت قوانین محیط زیست انجام می‌شود که ممکن است منجر به آسیب‌های جدی به محیط زیست شود.

در تحقیق امیری (۱۳۹۴) در جیرفت، نتایج نشان دادند که تقویت مسائل مدیریتی استان در راستای توجه به بخش گردشگری، افزایش زیرساخت‌های مورد نیاز برای توسعه گردشگری، اعطای تسهیلات لازم به حوزه گردشگری، تقویت تحقیقات در زمینه گردشگری، ارتقای سطح فرهنگی جامعه و زیرساخت‌های اجتماعی، تبلیغات برای جذب گردشگر، افزایش آموزش در حوزه گردشگری و تقویت سرمایه‌گذاری در زمینه گردشگری، به عنوان عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری تاریخی در شهرستان جیرفت شناخته شده‌اند.

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-07]

همچنین، پژوهش بافقی زاده و همکاران (۱۳۹۵) در شهر اهواز نشان داد که عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری شهری از جمله رضایت از خدمات به گردشگران، توجه به فرهنگ محلی، توجه به صنایع و محصولات فرهنگی و امکانات رفاهی است.در پژوهش زالی و عطریان (۱۳۹۵) در همدان، عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری استان متنوع بوده و شامل طرح جامع گردشگری، بودجه، رسانه‌ها، سیاست‌های تشویقی، قوانین و مقررات گردشگری، دانش فنی، فرهنگ پذیرش گردشگر و نقش بخش خصوصی می‌شوند.

الطافی و همکاران (۱۴۰۲)در تحقیق خود در شهر شاهرود برای توسعه گردشگری پایدار بر شاخص های حمل و نقل،رفاهی، رسانه و..تاکید کرده وبرتقویت این شاخص ها تاکید نموده اند.

این پژوهش، با تمرکز بر روی توسعه گردشگری شهری پایداردر شهر اهواز به عنوان تنها کلانشهر استان خوزستان، معیارها و شاخص‌هایی که در پژوهش‌های گذشته مورد توجه قرار گرفته‌اند را بررسی و به ارزیابی جامعی از آنها پرداخته است. به بیان دیگر در این پژوهش نه تنها به تحلیل معیارها و شاخص‌های پیشینی که برای توسعه گردشگری مطرح شده‌اند پرداخته شد، بلکه اولویت‌بندی و ارزیابی تأثیر و اهمیت آنها بر توسعه گردشگری پایدار شهری نیز موشکافی گردید. به این ترتیب با تمرکز بر روی جامعیت و گستره تأثیرگذاری معیارها و شاخص‌ها، غنای بیشتری به مطالعات پیشین داده است.

مبانی نظری

نظریه ها و رویکردها

امروزه گردشگری به عنوان یک صنعت، پدیده ای پویا در مقیاس جهانی و و بعدی حیاتی در حوزه‌ی اجتماعی است که شناخت و تحلیل علمی آن می تواند چهارچوب مطمئنی برای برنامه ریزی صنعت گردشگری در حال و آینده فراهم آورد.گردشگری به دلیل ویژگی ذاتی بین رشته ای خود قابلیت ادغام نگرشهای متفاوت را داراست و این خود سبب ارائه تعاریف بسیاری از آن گردیده است. تعاریف مختلف گردشگری هریک برگرفته از موضوعات مورد نظر در مطالعات گردشگری بوده و هر کدام از آنها ابعاد مختلف (جغرافیایی، اجتماعی، اقتصادی و و....) گردشگری را توصیف می کنند. اولین نوشته ها در باب گردشگری بر ابعاد تاریخی این پدیده تمرکز داشته اما با گذر زمان تغییرات زیادی نسبت به کارکردهای گردشگری و تعاریف موجود آن حاصل شده است، به طوری که در دهه های اخیر اهمیت گردشگری در سطح بین المللی هم از لحاظ تعداد گردشگران و هم از لحاظ در آمد ارزی همواره و به شکل بی سابقه ای در حال افزایش بوده است (بافقی زاده و همکاران،۴۵ :۱۳۹۵).

گردشگری شهری

نواحی شهری به علت آنکه جاذبه های تاریخی و فرهنگی بسیاری دارند غالبا مقاصد گردشگری مهمی محسوب می شوند. شهرها معمولا جاذبه های متنوع و بزرگی شامل موزه ها، بناهای یادبود، سالن های تئاتر، استادیوم های ورزشی، پارکها، شهربازی، مراکز خرید، مناطقی با معماری تاریخی و مکان هایی مربوط به حوادث مهم یا افراد مشهور را دارا هستند که خود ، گردشگران بسیاری را جذب می کند. عملکرد گردشگران در فضاهای شهری ، پیرامون جاذبه ها ، بافت شهر ، خرید، اسکان و فعالیتهای جانبی است که در رویکرد با مراکز تفریحی ، تاریخی و فرهنگی و نظیر این ها تبلور می یابد.

طبق تعریف سازمان ملل، گردشگری شهری «نوعی از فعالیت‌های گردشگری است که در یک فضای شهری انجام می‌شود که ویژگی‌های ذاتی آن اقتصاد غیرکشاورزی شامل مدیریت، تولید، تجارت و خدمات و استقرار در گره گاههای پیوند خطوط حمل‌ونقل می باشد.مقاصد شهری طیف وسیع و ناهمگونی از تجربیات و محصولات فرهنگی، معماری، فناوری، اجتماعی و طبیعی را برای اوقات فراغت و کسب و کار ارائه می‌دهند.(UNWTO.2021.263).

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-07]

ابعاد مهم صنعت گردشگری

در این بخش سعی گردید از میان ابعاد گوناگون گردشگری به شکل گذرا به دو بعد مهم این صنعت پویا اشاره شود.

بعد اقتصادی گردشگری

گردشگری به عنوان بخش چهارم فعالیت های انسان و نیاز اساسی هزاره سوم در زمانی که سود سایر فعالیت های در حال کاهش است؛ (taghvaei and safarabadi ,2011:36) یکی از سودآورترین صنعت های جهان به حساب می آید از مهم ترین نقش های اقتصاد گردشگری ایجاد اشتغال، کسب درآمد ارزی برای کشور میزبان و بهبود تراز پرداخت ها، افزایش درآمدهای مالیاتی از محل فعالیت های اقتصادی مرتبط با گردشگری، ایجاد تعادل منطقه ای و مواردی از این قبیل می باشد. (Shahabian, 2012.122). هدف توسعه گردشگری غلبه بر پایین بودن سطح درآمد و ارائه فرصت های جدید شغلی و تحولات اجتماعی در جامعه می باشد (سرایی و دیگران(۱۳۹۹:۱۱۵)

نقش زیست محیطی گردشگری

پایداری در گردشگری، بیشتر به عنوان ابزاری برای جلوگیری از اثرات مخرب زیست محیطی به اماکن گردشگری در نظر گرفته می شود .در پایداری گردشگری تأکید بر قانونمند شدن گردشگری ،حفظ چشم اندازهای طبیعی و فرهنگی و حفظ تعادل اکولوژیک مکانها مدنظر بوده است. کمک به حفظ نواحی طبیعی مهم و حیات وحش، کمک به اصلاح کیفیت محیطی نواحی، توسعه و بهبود تشکیلات زیربنایی، جاده سازی، لوله کشی آب، تدارک سیستم فاضلاب و ... که موجب بهبود شرایط محیطی و کاهش انواع آلودگی ها می شود (ایمانی و رضوی، ۱۳۹۹:۷۴) از جمله زیربنایی ترین عوامل زیست محیطی است. شهرها و گردشگری دارای روابط مکملی هستند، چراکه همه انواع گردشگری به نوعی به کانون ها و خدمات شهری نیازمند می باشند. پس هر گونه برنامه ریزی برای توسعه و ترقی گردشگری باید به توانمندی کانون های شهری در ارائه خدمات مستقیم و غیرمستقیم) به منظور صیانت و در صورت امکان خلق محیط زیستی بهتر در آینده نماید (نصر ،۱۳۹۶:۵۸).

آینده پژوهی

باتوجه به اینکه بسیاری از پژوهشها علاوه بر بررسی وضع موجود برای آینده محدوده مورد مطالعه نیز مورد استفاده قرار می گیرند و هدف بسیاری از پژوهشها راهبردهایی برای اداره بهتر جامعه است لذا استفاده از علم آینده پژوهی به شکل نظری و عملی اجتناب ناپذیر است. ازآنجایی آینده می‌تواند خوب، بد، فرصت ساز، تهدید آور، شیرین و یا تلخ باشد، بنابراین برای ساخت آینده دلخواه و مطلوب همواره تلاش‌های وسیعی در این حوزه صورت گرفته است که این امر نشان می‌دهد نگاه به آینده روز به روز در حال تکامل بوده است. در این بین آینده‌پژوهی به‌عنوان یک حوزه دانشی نوین، از اصول و مبانی خاصی برخوردار است که تمامی روش‌ها، رویکردها و مکاتب متناسب با این اصول شکل گرفته‌اند. نظریه‌ها و روش‌هایی وجود دارند که آینده پژوهان در سال‌های اخیر گسترش داده و مورد استفاده قرار داده‌اند، برخی از تئوری‌ها نیز از جمله نظریه معنابخشی، نظریه ترکیبی و ساختارگرایی اجتماعی در روش شناسی‌های آینده پژوهی درگیر هستند(Stackelberg & Mc Dowel,2015:27). دیدگاه آینده‌پژوهی شامل احتمال نگرش به آینده در سطوح مختلف به منظور درک بهتر تغییرات بین انسان، جامعه و محیط آن‌هاست. با این حال، یکی از دلایل استفاده روزافزون از آینده پژوهی مداومت تغییر زمان است(موحد و همکاران،۱۳۹۹:۴۵).

از منظر برنامه ریزی، اجرای مطالعات آینده نگاری را می توان به سه مرحله تقسیم کرد. در هریک از این مراحل، بخشی از فرایند انجام می گیرد. این تقسیم بندی در مطالعات بسیاری از کشورها مورد استفاده قرار گرفته است. این سه مرحله عبارتند از :(Martin; 1995&,Johnston ,Martin1999 . Shin et al., 1999)

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-07]

مرحله پیش آینده نگاری: در این مرحله، مطالعات آماده سازی برای اجرای مطالعات آینده نگاری انجام می گیرد. غالباً فعالیتهایی مانند تعیین اهداف، توسعهٔ مفاهیم آینده نگاری در میان مشارکت کنندگان، تهیهٔ منابع و مواد لازم را دربرمی گیرد.

مرحلهٔ اصلی آینده نگاری: در این مرحله روشهای اصلی هر آینده نگاری مانند دلفی پیاده سازی می شود. پرسشنامه برای مشارکت کنندگان و خبرگان ارسال می شود و پاسخ ها ارزیابی و تحلیل می شود.

مرحله پس آینده نگاری: در این مرحله مطالعات مربوط به انتشار نتایج،، اشاعه نتایج، بین سیاستگذاران، حتی پیاده سازی نتایج، و بهره برداری از نتایج، انجام می گیرد.

روش تحقیق

محدوده مورد مطالعه

اهواز، شهری در جنوب غربی ایران، در استان خوزستان واقع شده است. جمعیت این شهر درسرشماری مرکز آمار ایران در سال ۱۳۹۵، تعداد ۱٬۱۸۴٬۷۸۸ نفر بود که به‌عنوان هشتمین شهر پرجمعیت ایران به‌شمار می‌آید. اهواز، بزرگ‌ترین و پرجمعیت‌ترین شهر جنوب غرب کشور است. این کلان شهر سی و چهارمین کلان شهر خاورمیانه است.اهواز یکی از شهرهای بزرگ و مهم ایران محسوب می‌شود ، شهر اهواز از سمت شمال به شهرهای شیبان، ویس، ملاثانی، شوشتر، دزفول و شوش؛ از شرق به شهرستان رامهرمز؛ از غرب به شهر حمیدیه و دشت آزادگان و از سمت جنوب به شهرهای شادگان، بندر ماهشهر، خرمشهر و آبادان محدود می‌گردد

از نظر جغرافیائی کلانشهر اهواز در ۳۱ درجه و ۲۰ دقیقهٔ عرض شمالی و ۴۸ درجه و ۴۰دقیقهٔ طول شرقی قرار گرفته. این شهر با مساحت ۲۲۰ کیلومتر مربع دومین شهر وسیع ایران پس از تهران می باشد(سازمان جغرافیائی نیروهای مسلح،۳).

این شهر دارای آب و هوای گرم و خشک است، با تابستان‌های گرم و آفتابی و زمستان‌های معتدل با بارش کم و متوسط. اهواز به عنوان یکی از قطب‌های نفتی ایران شناخته می‌شود و نفت به‌عنوان یکی از منابع اصلی درآمدی منطقه محسوب می‌شود. شهر اهواز به عنوان مرکز فرهنگی و اقتصادی استان خوزستان و همچنین یکی از شهرهای مهم ایران، غنی از تاریخ و فرهنگ بوده و به‌عنوان یکی از قطب‌های صنعتی و نفتی ایران شناخته می‌شود. به‌طور همزمان، توسعه گردشگری و توسعه صنعتی به عنوان بخش‌های کلیدی در آینده اهواز مطرح می‌شوند که می‌تواند به رشد و پیشرفت این شهر کمک کند.

محدودهٔ مورد مطالعهٔ در این پژوهش، کل محدودهٔ این پایتخت نفتی کشور و مساحت صد در صدی کاربری های اراضی آن را شامل می‌شود.

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-07]

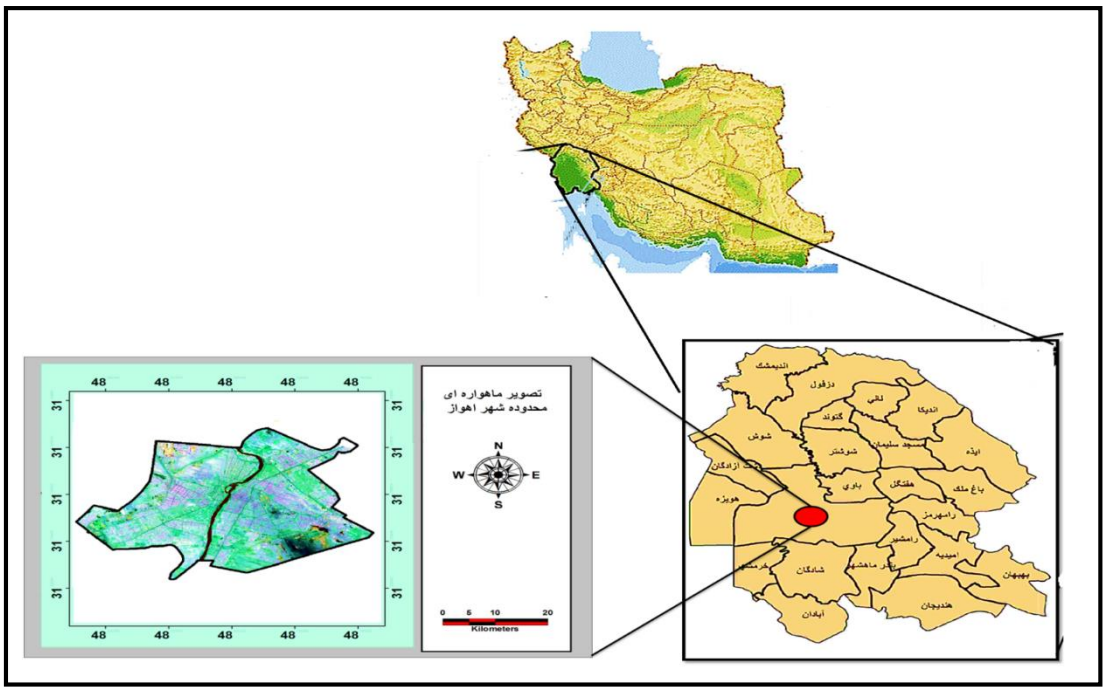

شکل۱. نقشه موقعیت جغرافیایی اهواز.منبع:نگارندگان۱۴۰۲

داده و روش کار

این پژوهش از نوع کاربردی بوده و از روش تحلیلی و توصیفی برای بررسی عوامل تأثیرگذار در توسعه گردشگری استفاده شده است. برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه محقق ساخت بهره گرفته شده که شامل ۵۰ سؤال درباره موضوع تحقیق است؛ برخی از این سؤالات به صورت باز و برخی به صورت بسته مطرح شده‌اند. در سؤالات باز، جوانبی مانند جنس، سن، و تحصیلات مورد بررسی قرار گرفته است و در سؤالات بسته از لیکرت برای اندازه‌گیری نظرات درباره ابعاد مختلف پژوهش استفاده شده است.

برای تهیه پرسشنامه‌ها، از تکنیک دلفی استفاده شده که در دو مرحله انجام شده؛ در مرحله اول، عوامل مهم در توسعه گردشگری شهر اهواز در حوزه‌های مختلف مورد بررسی قرار گرفته و از آن‌ها برای استخراج عوامل مؤثر در توسعه گردشگری اهواز استفاده شده است. در ابتدا برای بررسی، معیارهایی موثر بر گردشگری شهر اهواز دسته بندی شده و این عوامل در شش دسته عامل شامل فرهنگی اجتماعی، اقامتی رفاهی، زیست محیطی و بهداشت، زیرساختی، مدیریت شهری و اقتصادی قرارگرفتند که در ادامه زیر مجوعه‌های هر کدام از این عوامل مورد بررسی و دسته‌بندی قرار گرفتند.جامعه آماری به صورت تصادفی از میان کارشناسان گردشگری شهر اهواز انتخاب شده است که برای ۶۰ نفر از آن‌ها پرسشنامه تهیه شد. برای تعیین پایایی از آلفای کرونباخ استفاده گردید که برابر با ۰,۹۷ وجهت تحلیل داده های جمع آوری شده از SPSS استفاده شده است.سپس با استفاده از آزمون تحلیلی آزمون فریدمن و ضریب کایاسکوئر در طیف لیکرت عوامل مؤثر در توسعه گردشگری شهری پایدار مورد آزمون قرار گرفتند.در انتها از مدل رگرسیون خطی پیش بینی کننده ، میزان اثرگذاری هریک از مولفه های مورد سنجش دراین پژوهش بعنوان متغیرهای مستقل که دربالا رفتن کیفیت فضای شهری جهت جذب گردشگردرون و برون شهری بعنوان متغیر وابسته براساس نظر خبرگان حاصل شده است استفاده گردید.

$$Y=\beta 0+\beta 1x+£$$

سوالات شامل جنسیت بازه سنی و سطح تحصیلات افراد مورد پرسش بودند. در بخش جنسیت از بین پاسخگویان ۶۰ درصد را مردان و۴۰ درصد را زنان تشکیل داده اند؛ در بخش گروه سنی بازه های ۳۱تا۴۰ ، ۴۱ تا ۵۰، ۵۱تا۶۰ به ترتیب

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-07]

۴۰ درصد ۴۰ درصد و ۲۰ درصد از پاسخها را به خود اختصاص دادند. از نظر سطح تحصیلات از کل نمونه ۳۰ درصد دارای مدرک دکتری و ۶۳ درصد نیز دارای مدرک فوق لیسانس و۷ درصد دارای مدرک لیسانس بوده اند.

یافته‌های تحقیق

در این پژوهش که به صورت پیمایشی انجام شده و از پرسشنامه‌هایی با بیش از ۵۰سؤال به صورت بسته برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده شده، معیارهای مختلفی که شامل مدیریت شهری، فرهنگی اجتماعی، اقامتی رفاهی، زیست محیطی و بهداشت، اقتصادی ، و زیرساختی بودند، به عنوان مؤلفه‌های مختلف توسعه گردشگری شهری پایدار اهواز بررسی شدند. از طیف لیکرت به عنوان روش نظرسنجی استفاده شد و آزمون فریدمن برای رتبه‌بندی معیارها به کار رفت.ضمن اینکه از مدل رگرسیون خطی پیش بینی کننده میزان تاثیر گذاری هرکدام از شاخص ها مشخص شده است. نتایج نشان داد که معیار مدیریت شهری با میانگین رتبه ۴/۹۱ به عنوان معیار اصلی تأثیرگذار بر توسعه گردشگری شهری اهواز ارزیابی شده است. در رتبه دوم، معیار اقامتی رفاهی قرار گرفته و پس از آن معیار زیست محیطی و بهداشت با میانگین رتبه ۳,۶۲ جایگاه یافته است. در پایان، شاخص اقتصادی با میانگین رتبه ۲,۴۵ به عنوان رتبه آخر در شاخص‌های تأثیرگذار در توسعه گردشگری شهری پایدار اهواز مشخص گردیده است.

جدول ۱ ترتیب اهمیت معیارهای تأثیرگذار در توسعه گردشگری شهری اهواز

عوامل	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	معناداری	میانگین رتبه
مدیریت شهری	۳,۳۵	۱,۲۳	۴۹	۰/۰۰	۴,۹۱
اقامتی و رفاهی	۳,۲۹	۱,۲۲	۴۹	۰/۰۰	۴,۴۵
زیست محیطی و بهداشت	۳,۱۷	۱,۳۱	۴۹	۰/۰۰	۳,۶۲
فرهنگی و اجتماعی	۳,۱۴	۱,۲۹	۴۹	۰/۰۰	۲,۷۵
زیرساختی	۳,۱۱	۱,۲۱	۴۹	۰/۰۰	۲,۵۷
اقتصادی	۳,۰۸	۱,۱۲	۴۹	۰/۰۰	۲,۴۵

جدول ۲ آزمون معیارهای تاثیرگذار بر گردشگری شهری اهواز

عوامل	کای اسکائر	درجه آزادی	معناداری
مجموع	۱۰۲,۸۵۲	۴۹	۰/۰۰

- ارزیابی شاخص های تاثیرگذار در گردشگری شهری اهواز

در این پژوهش، برای ارزیابی کیفی زیرمعیارهای تأثیرگذار در توسعه گردشگری پایدار شهری اهواز، ابتدا ۶۰ پرسشنامه از طریق توزیع کاغذی به افراد متخصص و کارشناس در حوزه گردشگری ارائه شد. داده‌های جمع‌آوری شده سپس به روش تحلیلی SPSS مورد بررسی قرار گرفتند. این پرسشنامه‌ها شامل شش عامل اصلی و هر معیار شامل ۱۰ سوال بوده و تحت آزمون قرار گرفته تا تأثیرگذاری هر عامل بر توسعه گردشگری پایدار شهری اهواز ارزیابی شود.

در آنالیز این داده‌ها، شاخص‌هایی به عنوان زیرعامل های هر عامل تعیین شدند و کارشناسان نظرات خود را با انتخاب میزان خیلی کم، کم، متوسط، زیاد و خیلی زیاد اعلام کردند. به عنوان مثال، در عامل اول (مدیریت شهری)، شاخص‌ها بر اساس نظرات کارشناسان به ترتیب از خیلی کم تا خیلی زیاد رتبه‌بندی شده‌اند. نتایج به دست آمده از این بررسی در جدول ۳ قابل مشاهده است.

جدول ۳. گویه های شاخص مدیریت شهری تأثیرگذار برگردشگری شهری پایدار اهواز

گویه	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	معناداری	میانگین رتبه
مدیریت رویدادها و جشنواره	۳,۰۹	۳,۲۴	۴۹	۰/۰۰	۲,۳۵

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-07]

امنیت	۳,۲۹	۱,۴۲	۴۹	۰/۰۰	۳,۷
ایجاد برنامه جامع	۳,۷۵	۱,۱۶	۴۹	۰/۰۰	۳,۸۹
مستخدمین	۳,۱۴	۱,۲۹	۴۹	۰/۰۰	۲,۷
مدیریت منابع	۳,۲	۱,۲۵	۴۹	۰/۰۰	۲,۹

جدول ۴.آزمون تاثیر گذاری گویه های شاخص مدیریت شهری بر گردشگری شهری اهواز

عوامل	کای اسکائر	درجه آزادی	معناداری
مجموع عوامل	۹۶,۴۴۵	۴۹	۰/۰۰

نتایج حاصل از تحلیل این نشان می‌دهد گویه ایجاد برنامه جامع گردشگری با میانگین۳,۷۵ و میانگین رتبه ۳,۸۹ ، گویه ی امنیت با میانگین ۳,۲۹ و میانگین رتبه ۳,۷ و گویه ی مدیریت منابع با میانگین رتبه ۳,۲ و میانگین رتبه ۲,۹ از نظر اهمیت به ترتیب اول تا سوم زیر عامل های مدیریت شهری از نظر پرسش شوندگان هستند.

بدین ترتیب ضمن اینکه می توان نتیجه گرفت که عامل مدیریت شهری می تواند به عنوان مهمترین توسعه گردشگری شهری اهواز قلمداد گردید مجموع میانگین گویه های تعریف شده زیر مجموعه آن در بازه ی متوسط به خیلی زیاد ۶۸ درصد بدست آمد؛ لذا شاخص مدیریت شهری به عنوان یکی از مهمترین ارکان توسعه و گسترش گردشگری با گویه های پنجگانه متشکل از مدیریت رویدادها ،امنیت، ایجاد برنامه جامع،مستخدمین و مدیریت منابع ضریب کای اسکائر ۹۶,۴۴۵ را دارا بود که نشان دهنده‌ی اهمیت زیاد آن در توسعه گردشگری می‌باشد.

در شاخص دوم (اقامتی و رفاهی)، گویه ها بر اساس نظرات کارشناسان به ترتیب از خیلی کم تا خیلی زیاد رتبه‌بندی شده‌اند. نتایج به دست آمده از این بررسی در جدول ۵ گزارش شده است.

جدول۵ . گویه های شاخص اقامتی و رفاهی تأثیرگذار برگردشگری شهری پایدار اهواز

گویه	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	معناداری	میانگین رتبه
علایم و راهنماهای گردشگری	۳,۲۰	۱,۲۲	۴۹	۰/۰۰	۲,۹۴
امکانات رفاهی	۳,۴۰	۱,۳۱	۴۹	۰/۰۰	۳,۵۸
امکانات اقامتی	۳,۲۹	۱,۲۸	۴۹	۰/۰۰	۳,۰۱
امکانات خدماتی	۳,۱۵	۱,۱۸	۴۹	۰/۰۰	۲,۸۱
بهداشتی	۳,۱	۱,۲۹	۴۹	۰/۰۰	۲,۷۲

جدول ۶.آزمون تاثیر گذاری گویه های شاخص امور اقامتگاهی بر گردشگری شهری اهواز

عوامل	کای اسکائر	درجه آزادی	معناداری
مجموع عوامل	۴۲,۰۱۵	۴۹	۰/۰۰

درنتایج حاصل از ارزیابی گویه های شاخص امور اقامتی گویه ی امور رفاهی با میانگین۳,۴۰ و میانگین رتبه ۳,۵۸ ،گویه ی امکانات اقامتی با میانگین ۳,۲۹ و میانگین رتبه ۳,۰۱ و گویه ی علایم و راهنماهای گردشگری با میانگین ۳,۲۰ و میانگین رتبه ۲,۹۴ از نظر اهمیت به ترتیب رتبه های اول تا سوم در میان گویه های مدیریت شهری از نظر پرسش شوندگان بودند.

بدین ترتیب ضمن اینکه می توان نتیجه گرفت که شاخص اقامتی و رفاهی می تواند به عنوان یکی ازعامل های مهم توسعه گردشگری شهری اهواز قلمداد گردد گویه های تعریف شده ذیل این شاخص ا در نرم افزار SPSS از وضعیت متوسط به خیلی کم ۴۸ درصد بوده و از متوسط به خیلی زیاد ۶۷ درصد می‌باشد؛ لذا شاخص اقامتی رفاهی به عنوان یکی از مهمترین ارکان توسعه و گسترش گردشگری با گویه های پنجگانه متشکل از علایم و راهنماهای گردشگری ، امکانات

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-07]

رفاهی ، امکانات اقامتی، امکانات خدماتی و بهداشتی ضریب کای اسکائر ۴۲,۰۱۵ داشته که حاکی از اهمیت زیاد آن در توسعه گردشگری می‌باشد و با توجه به اینکه از نظر کارشناسان نیز مناسب و مثبت ارزیابی شده است در گسترش و توسعه گردشگری تأثیرگذار بوده و می‌تواند به عنوان یکی از شاخص توسعه گردشگری شهری پایدار اهواز قلمداد گردد.

در شاخص سوم (زیست محیطی و بهداشت)، گویه ها بر اساس نظرات کارشناسان به ترتیب از خیلی کم تا خیلی زیاد رتبه‌بندی شده‌اند. نتایج به دست آمده از این بررسی در جدول ۷ گزارش شده است.

جدول۷. گویه های شاخص زیست محیطی و بهداشت تأثیرگذار برگردشگری شهری پایدار اهواز

گویه	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	معناداری	میانگین رتبه
جمع آوری و دفع زباله	۳,۵	۱,۲۲	۴۹	۰/۰۰	۳,۴
آب آشامیدنی	۳,۲۳	۱,۲۸	۴۹	۰/۰۰	۳,۱
ترافیک شهری	۳,۴۵	۱,۲۷	۴۹	۰/۰۰	۲,۹۹
بهداشت محیط های تفریحی	۳,۱۲	۱,۳۱	۴۹	۰/۰۰	۳,۰۷
آلودگی هوا	۳,۷۲	۱,۱۶	۴۹	۰/۰۰	۳,۶

نتایج حاصل از جدول فوق نشان می‌دهد که گویه های تعریف شده ذیل این شاخص نیز با توجه به تحلیل در نرم افزار SPSS در وضعیت متوسط به خیلی زیاد ۶۲ درصد قرار دارد؛ لذا عامل زیست محیطی و بهداشت به عنوان یکی از مهمترین ارکان توسعه و گسترش گردشگری که دارای شاخص‌های پنجگانه متشکل از جمع آوری و دفع زباله ، آب آشامیدنی ، ترافیک شهری ، بهداشت محیط های تفریحی و آلودگی هوا با ضریب کای اسکائر ۴۰,۷۸ از نظر کارشناسان خبره در آینده صنعت گردشگری اهواز بسیار مهم قلمداد گردید .

جدول۸.آزمون گویه های شاخص زیست محیطی و بهداشت در شاخص‌های تأثیرگذار بر گردشگری شهری اهواز

عوامل	کای اسکائر	درجه آزادی	معناداری
مجموع عوامل	۴۰,۷۸۴	۴۹	۰/۰۰

در شاخص چهارم (فرهنگی و اجتماعی)، گویه هابر اساس نظرات کارشناسان به ترتیب از "خیلی کم" تا "خیلی زیاد" رتبه‌بندی شده‌اند. نتایج به دست آمده از این بررسی در جدول ۹ گزارش شده است.

جدول۹. زیرعامل‌های فرهنگی اجتماعی تأثیرگذار برگردشگری شهری پایدار اهواز

گویه	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	معناداری	میانگین رتبه
رضایت مندی از سفر	۳,۶	۱,۳۱	۴۹	۰/۰۰	۴,۱۲
مقبولیت عام	۳,۲	۱,۳۵	۴۹	۰/۰۰	۳,۱
بناهای تاریخی و سنتی	۳,۰۵	۱,۲۶	۴۹	۰/۰۰	۲,۸
مراسم های سنتی و بومی	۲,۹۵	۱,۳۶	۴۹	۰/۰۰	۲,۷۲
مسابقات و جشنواره های بومی محلی	۲,۹	۱,۲۴	۴۹	۰/۰۰	۲,۵۴

نتایج جدول فوق حاکی از آن اس که گویه های این شاخص نیز با توجه به تحلیل در نرم افزار SPSS در وضعیت متوسط به خیلی زیاد ۶۵ درصد می‌باشد؛ لذا شاخص فرهنگی و اجتماعی به عنوان یکی از مهمترین ارکان توسعه و گسترش گردشگری با گویه های پنجگانه متشکل از رضایت مندی از سفر، مقبولیت عام، بناهای تاریخی و سنتی، مراسم های سنتی و بومی و مسابقات و جشنواره های بومی محلی ضریب کای اسکائر ۴۰,۷۸۴داشته که نشان از اهمیت زیاد آن در توسعه گردشگری می‌باشد و با توجه به اینکه از نظر کارشناسان نیز مناسب و مثبت ارزیابی شده است در گسترش و توسعه گردشگری تأثیرگذار بوده و می‌تواند به عنوان یکی از معیارهای توسعه گردشگری شهری پایدار اهواز قلمداد گردد.

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-07]

جدول۱۰.آزمون گویه های شاخص فرهنگی و اجتماعی تأثیرگذار بر گردشگری شهری اهواز

عوامل	کای اسکائر	درجه آزادی	معناداری
مجموع عوامل	۱۰۱,۲۱	۴۹	۰/۰۰

در شاخص پنجم (عوامل زیر ساختی)، گویه ها بر اساس نظرات کارشناسان به ترتیب از خیلی کم تا خیلی زیاد رتبه‌بندی شده‌اند. نتایج به دست آمده از این بررسی در جدول ۱۱ گزارش شده است

جدول۱۱. گویه های شاخص زیرساخت ها تأثیرگذار برگردشگری شهری پایدار اهواز

گویه	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	معناداری	میانگین رتبه
دسترسی به مراکز تفریحی	۲,۹	۱,۴۵	۴۹	۰/۰۰	۲,۸
امکانات حمل و نقل شهری	۳,۸۹	۱,۱۱	۴۹	۰/۰۰	۴,۲۲
مسیرهای ارتباطی بین شهری	۳,۵	۱,۲۸	۴۹	۰/۰۰	۳,۳۵
توزیع یکنواخت امکانات	۳,۴	۱,۳۳	۴۹	۰/۰۰	۳,۳
دسترسی به مراکز درمانی	۳,۱	۱,۲۹	۴۹	۰/۰۰	۲,۹۵

در این شاخص گویه حمل و نقل شهری با میانگین۳,۸۹ و میانگین رتبه ۴,۲۲ ، گویه ی مسیرهای ارتباطی بین شهری با میانگین ۳,۵ و میانگین رتبه ۳,۳۵ و گویه ی توزیع یکنواخت امکانات با میانگین ۳,۴و میانگین رتبه ۳,۳ از نظر اهمیت به ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم از نظر پرسش شوندگان بودند.

بدین ترتیب ضمن اینکه می‌توان نتیجه گرفت که شاخص زیر ساختی می تواند به عنوان یکی ازعوامل مهم توسعه گردشگری شهری اهواز قلمداد گردد ، گویه های این عامل نیز با توجه به تحلیل در نرم افزار SPSS در وضعیت متوسط به خیلی زیاد ۶۵ درصد می‌باشد؛ لذا شاخص زیرساختی به عنوان یکی از مهمترین ارکان توسعه و گسترش گردشگری با گویه های پنجگانه متشکل از دسترسی به مراکز تفریحی، امکانات حمل و نقل شهری، مسیرهای ارتباطی بین شهری ، توزیع یکنواخت امکانات ، دسترسی به مراکز درمانی با ضریب کای اسکائر ۴۲,۰۱۵می‌باشد که دارای اهمیت زیادی در توسعه گردشگری می‌باشد و با توجه به اینکه از نظر کارشناسان نیز مناسب و مثبت ارزیابی شده است در گسترش و توسعه گردشگری تأثیرگذار بوده و می‌تواند به عنوان یکی از معیارهای توسعه گردشگری شهری پایدار اهواز قلمداد گردد.

جدول ۱۲.آزمون زیر عامل‌های زیر ساختی در شاخص‌های تأثیرگذار بر گردشگری شهری اهواز

عوامل	کای اسکائر	درجه آزادی	معناداری
مجموع عوامل	۱۱۲,۲۵۸	۴۹	۰/۰۰

در شاخص ششم (اقتصادی)، گویه ها بر اساس نظرات کارشناسان به ترتیب از خیلی کم تا خیلی زیاد رتبه‌بندی شده‌اند. نتایج به دست آمده از این بررسی در جدول ۱۳ گزارش شده است.

جدول ۱۳ . گویه های شاخص اقتصادی تأثیرگذار برگردشگری شهری پایدار اهواز

گویه	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	معناداری	میانگین رتبه
توان مالی	۳,۹۰	۱,۱۱	۴۹	۰/۰۰	۴,۴۰
سرمایه‌گذاری شرکت‌های خصوصی	۳,۷۹	۱,۱۵	۴۹	۰/۰۰	۴,۲۹
تسهیلات بانکی	۲,۸۷	۱,۳۱	۴۹	۰/۰۰	۲,۷۴
تخفیف‌های رقابتی	۲,۷	۱,۲۴	۴۹	۰/۰۰	۲,۲۵
بخش دولتی	۲,۴۱	۱,۰۴	۴۹	۰/۰۰	۱,۹۵

جدول۱۴ .آزمون زیر عامل های اقتصادی در شاخص‌های تأثیرگذار بر گردشگری شهری اهواز

عوامل	کای اسکائر	درجه آزادی	معناداری
مجموع عوامل	۱۵۲,۸۷	۴۹	۰/۰۰

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-07]

در این شاخص، گویه ی توان مالی با میانگین۳,۹۰ و میانگین رتبه ۴,۴۰ ،گویه ی سرمایه‌گذاری شرکت‌های خصوصی با میانگین ۳,۷۹ و میانگین رتبه ۴,۲۹ و گویه ی تسهیلات بانکی با میانگین ۲,۸۷ و میانگین رتبه ۱,۹۵ از نظر اهمیت به ترتیب اول تا سوم زیر عامل های اقتصادی از نظر پرسش شوندگان هستند.

بدین ترتیب ضمن اینکه می‌توان نتیجه گرفت که شاخص اقتصادی می تواند به عنوان یکی ازعامل های مهم توسعه گردشگری شهری اهواز قلمداد گردد گویه های زیر مجموعه آن نیز با توجه به تحلیل در نرم افزار SPSS در وضعیت متوسط به خیلی زیاد ۶۵ درصد قرار دارند؛ لذا شاخص اقتصادی نیز به عنوان یکی از مهمترین ارکان توسعه و گسترش گردشگری در گویه های پنجگانه متشکل از توان مالی ، سرمایه‌گذاری شرکت‌های خصوصی ، تسهیلات بانکی ، تخفیف-های رقابتی و بخش رقابتی با ضریب کای اسکائر ۱۵۲,۸۷ دارای اهمیت زیادی در توسعه گردشگری می‌باشد و با توجه به اینکه از نظر کارشناسان نیز مناسب و مثبت ارزیابی شده است در گسترش و توسعه گردشگری تأثیرگذار می باشد.

دراین مرحله از مدل رگرسیون خطی پیش بینی کننده جهت آینده پژوهی موضوع استفاده شده و میزان اثرگذاری هریک از این مولفه ها براساس جدول شماره۱۵ مورد سنجش قرار گرفته است.

جدول ۱۵. نتایج مدل رگرسیون خطی پیش بینی کننده و میزان تاثیر گذاری شاخص ها

شاخص	زیست محیطی وبهداشت	مدیریت شهری وبرنامه ریزی	اقامتی ورفاهی	فرهنگی و اجتماعی	زیرساختی	اقتصادی
میانگین	۰/۱۹۱	۰/۲۹۷	۰/۱۶۲	۰/۱۳۸	۰/۱۲۲	۰/۰۹۰

همانگونه که نتایج مدل نشان می دهد تغییر در یک واحد از متغیرهای مستقل تعریف شده بر روی متغیر وابسته گردشگری با مقادیر متفاوت بدست آمد. بدین سان که در توسعه آینده صنعت گردشگری برای رسیدن به یک واحد تغییر در شاخص های فوق بیسترین تغییر را در امور مدیریت شهری و بالا بردن شرایط زیست محیطی ایجاد کرد.

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

گردشگری به عنوان یکی از صنایع برجسته توسعه پایدار، فرصت‌های فراوانی را برای شهرها و مناطق مختلف ایجاد می‌کند. این صنعت نه تنها از نظر اقتصادی توسعه و رشد را تقویت می‌کند، بلکه تاثیرات گسترده‌ای روی جوانب فرهنگی و اجتماعی مناطق مورد نظر دارد.در بُعد فرهنگی، گردشگری فرصتی است برای دسترسی به تاریخ و فرهنگ متنوع یک جامعه. این امکان به مسافران می‌دهد تا با سنت‌ها، هنرها، زبان‌ها و تاریخ مختلف آشنا شده و با غنای فرهنگی مناطق مختلف آشنایی یابند.در بُعد اجتماعی، گردشگری می‌تواند ارتباطات بین افراد و جوامع را تقویت دهد. مسافران با برقراری ارتباط با مردم محلی و آشنایی با زندگی روزمره آنها، درک و تعاملات فرهنگی را تقویت می‌کنند. از نظر اقتصادی، گردشگری اشتغال زایی، سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها و صنایع محلی، و ایجاد درآمد برای جوامع محلی را فراهم می‌کند. به همین دلیل، توسعه و توجه به صنعت مسافرت به عنوان یک منبع پایدار توسعه، نقش بسیار مؤثری در بهبود شرایط اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی شهرها و مناطق دارد. اهواز، با فرهنگ و تاریخی که در این شهر جاری است، یکی از شهرهای جذاب و مهم ایران است. این شهر به لحاظ جاذبه‌های تاریخی، فرهنگی و طبیعی، یک مقصد گردشگری مهم به حساب می‌آید. با وجود داشتن پتانسیل بالقوه برای گردشگری، اهواز همواره می‌توانست از ظرفیت خود بهره ببرد ولی گاهی بی‌توجهی به این موارد مانع از بهره‌وری کامل از این ظرفیت‌ها شده است. از این رو، بررسی معیارهای مختلف تاثیرگذار بر توسعه گردشگری شهری پایدار در اهواز می‌تواند به شناخت بهتری از عوامل مدیریتی، زیرساخت‌ها، تبلیغات، امکانات اقامتی و تفریحی، جوانب اقتصادی و مالی، و جنبه‌های فرهنگی و اجتماعی این شهر کمک کند. به کمک ابزارهایی

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-07]

مانند طیف لیکرت و آزمون فریدمن، می‌توان به رتبه‌بندی و اولویت‌بندی این معیارها پرداخت و برای توسعه بهتر و پایدارتر گردشگری در اهواز اقدامات موثرتری انجام داد.با انجام این آزمون و تعین عامل ها مشخص شد که عامل مدیریت شهری با میانگین رتبه ۴,۹۱ و عامل اقامتی رفاهی با میانگین رتبه ۴,۴۵ و عامل زیست محیطی و بهداشت با میانگین رتبه۳,۶۲ در رتبه های اول تا سوم عوامل موثر بر گردشگری پایدار شهر اهواز قرار گرفتند.

در عامل اول شاخص ایجاد برنامه جامع گردشگری با میانگین۳,۷۵ و میانگین رتبه ۳,۸۹ و شاخص امنیت با میانگین ۳,۲۹ و میانگین رتبه ۳,۷ و شاخص مدیریت منابع با میانگین رتبه ۳,۲ و میانگین رتبه ۲,۹ از نظر اهمیت به ترتیب اول تا سوم زیر عامل های مدیریت شهری قرار گرفت و شاخص مدیریت منابع با میانگین ۳,۲ و میانگین رتبه ۲,۹ در رتبه آخر قرار گرفت که برای این عامل وضعیت متوسط به خیلی کم ۴۶,۲ درصد بوده و از متوسط به خیلی زیاد ۶۸ درصد می‌باشد؛ لذا عامل مدیریت شهری به عنوان یکی از مهمترین ارکان توسعه و گسترش گردشگری اهواز می‌باشد. در عامل دوم شاخص رفاهی با میانگین۳,۴۰ و میانگین رتبه ۳,۵۸ و شاخص اقامتی با میانگین ۳,۲۹ و میانگین رتبه ۳,۰۱ و شاخص علایم و راهنماهای گردشگری با میانگین ۳,۲۰ و میانگین رتبه ۲,۹۴ از نظر اهمیت به ترتیب اول تا سوم زیر عامل های مدیریت شهری از نظر پرسش شوندگان هستند در این عامل وضعیت متوسط به خیلی کم ۴۸ درصد بوده و از متوسط به خیلی زیاد ۶۷ درصد می‌باشد؛ لذا عامل اقامتی رفاهی به عنوان یکی از مهمترین ارکان توسعه و گسترش گردشگری اهواز می‌باشد.این نتایج با تحقیقات بافقی زاده و همکاران(۱۳۹۵)و الطافی و همکاران(۱۴۰۲) همسو می باشد.

در عامل سوم شاخص جمع آوری و دفع زباله با میانگین ۳,۵ با و میانگین رتبه ۳,۴ در رتبه اول و شاخص آلودگی هوا با میانگین ۳,۷۲ و میانگین رتبه ۳,۶ در رتبه آخر قرار گرفت. در این عامل وضعیت متوسط به خیلی کم ۵۰ درصد بوده و از متوسط به خیلی زیاد ۶۲ درصد می‌باشد؛ لذا زیست محیطی و بهداشت به عنوان یکی از مهمترین ارکان توسعه و گسترش گردشگری اهواز می‌باشد.این نتایج با تحقیقات پیرس(۱۹۸۳) نیوسام و همکاران (۲۰۱۵) عنابستانی وعرفانی علیشیر و همکاران(۲۰۱۰) همسو می باشد. درعامل چهارم(فرهنگی اجتماعی)شاخص رضایت مندی از سفر با میانگین ۳,۶ با و میانگین رتبه ۴,۱۲ در رتبه اول و شاخص مسابقات و جشنواره های بومی محلی با میانگین ۲,۹ و میانگین رتبه ۲,۵۴ در رتبه آخر قرار گرفت. در این عامل وضعیت متوسط به خیلی کم ۵۸ درصد بوده و از متوسط به خیلی زیاد ۶۵ درصد می‌باشد؛ لذا عامل فرهنگی اجتماعی به عنوان یکی از مهمترین ارکان توسعه و گسترش گردشگری اهواز می‌باشد.این نتایج با تحقیقات امیری(۱۳۹۲) همسو می باشد. در عامل پنجم شاخص حمل و نقل شهری با میانگین۳,۸۹ و میانگین رتبه ۴,۲۲ در مکان نخست و شاخص دسترسی به مراکز درمانی با میانگین ۳,۱ و میانگین رتبه ۲,۹۵ در مکان آخر زیر عامل قرار گرفت برای این عامل وضعیت متوسط به خیلی کم ۵۴ درصد بوده و از متوسط به خیلی زیاد ۶۵ درصد می‌باشد. در عامل ششم شاخص توان مالی با میانگین۳,۹۰ و میانگین رتبه ۴,۴۰ و شاخص بخش دولتی با میانگین ۲,۴۱ و میانگین رتبه ۱,۹۵ در مکان آخر قرار گرفت.برای این عامل وضعیت متوسط به خیلی کم ۵۸ درصد بوده و از متوسط به خیلی زیاد ۶۵ درصد می‌باشد.

به صورت کلی با توجه به داده‌های به دست آمده مشخص شد که شاخص توان مالی با میانگین رتبه ۴,۴۰ وشاخص سرمایه‌گذاری شرکت‌های خصوصی با میانگین رتبه۴,۲۹ امکانات حمل و نقل شهری با میانگین رتبه ۴,۲۲ و رضایت مندی از سفر با میانگین رتبه ۴,۱۲ اولویت اول تا چهارم زیر عامل ها را برای توسعه گردشگری شهر اهواز داشتند. بنابراین پیشنهاد می گردد که برنامه ریزی برای سرمایه گذاری های خصوصی و افزایش توان حمل و نقل و افزایش توان مالی گردشگران بستری برای بهبود گردشگری اهواز فراهم آید و برای افزایش میزان تاثیر زیر عامل های دیگر بر توسعه گردشگری شهر اهواز در فصل های مختلف برنامه‌ریزی کاملی صورت پذیرد.

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-07]

منابع

۱. اسکندری ثانی، محمد، رضایی، ابراهیم (۱۳۹۷) آینده‌پژوهی مدیریت شهری زمینه ساز تحقق رقابت پذیری در عرصهٔ گردشگری (مطالعه موردی:شهر زاهدان). دو فصلنامه جغرافیای اجتماعی شهری ۵-(۲)،۱۶-۱

۲. الطافی, مصطفی, اسکندری ثانی, محمد, متولی, صدرالدین, جانباز قبادی, غلامرضا. (۱۴۰۲). شناسایی، تحلیل، رتبه‌بندی معیارهای تأثیرگذار بر گردشگری شهری (مطالعه موردی: شهر شاهرود). جغرافیا و پایداری محیط, ۱۳(۲),۳۷-۱۹

۳. امیری، منصوره (۱۳۹۴). تحلیلی بر عوامل مؤیر بر توسعه گردشگری تاریخی شهرستان جیرفت با استفاده از مدلسازی ساختاری تفسیری، همایش ملی فرهنگ گردشگری و هویت شهری. مؤسسه علمی پژوهشی مهر، اندیشان ارفع، ۳(۴) شیراز.

۴. ایمانی،بهرام، رضوی،سید مختار (۱۳۹۹) شناسایی پیشران های موثر بر وضعیت آینده گردشگری پایدار با رویکرد آینده پژوهی مورد مطالعه: روستاهای بخش مرکزی شهرستان سرعین،مجله برنامه ریزی و توسعه گردشگری،دانشگاه مازندران، دوره۹ شماره۲،صص۹۰-۷۱

۵. بافقی زاده، محمد، سلیمانی مقدم، پرویز، طاهریفر، راضیه (۱۳۹۵) سطح بندی عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری شهر اهواز. فصلنامه جغرافیایی فضای گردشگری،۵-(۲۰)،۵۸-۳۸

۶. تقوایی،مسعود و صفرآبادی،اعظم،(۱۳۹۰) نقش مدیریت شهری در دستیابی به توسعه‌ی پایدار گردشگری شهری مطالعه موردی – شهر کرمانشاه،فصلنامه مطالعات جغرافیایی مناطق خشک،دانشگاه حکیم سبزواری،۲ (۴) صص۵۲-۳۵

۷. زالی،نادر،عطریان فروغ(۱۳۹۴) .شناسایی عوامل کلیدی گردشگری منطقه ای.مطالعه مردی استان همدان،کنفرانس ملی مهندسی معماری، عمران و توسعه شهری

۸. زاهدی، شمس السادات (۱۳۸۹)، گردشگری و توسعه پایدار؛ ضرورت جاری سازی حفامت محیطی در سیاست های توسعه

۹. سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح(۱۳۶۴). نقشه توپوگرافی اهواز

۱۰. سرائی،محمد حسین،علیزاده شورکی،یحیی و رضایی،محمدرضا.(۱۳۹۹) شناسایی پیشران های کلیدی موثر در گردشگری پایدار و تدوین مطلوب ترین سناریو(مورد پژوهشی شهر تاریخی میبد).فصلنامه کاوشهای جغرافیایی مناطق بیابانی (۸)۱، صص۱۳۱-۱۱۳

۱۱. سرورگرگیچ، غلام، انوری، محمودرضا، اکبری نوده، محمدرضا و عسکری نژاد، وحید، (۱۳۹۴)،ارزیابی اثرات زیست محیطی توسعه سایت های گردشگری درشهر چابهار،کنفرانس بین المللی پژوهش در علوم و تکنولوژی.

۱۲. شهابیان،پویان(۱۳۹۰) بررسی نقش و اثرات گردشگری شهری در توسعه پایدار شهر؛ با تاکید بر ادراک ساکنان،نشریه معماری و شهرسازی آرمانشهر۴،(۷)،صص۱۳۲-۱۲۱

۱۳.علیشیری،علی،فتائی، ابراهیم و امیر مرفرد،راشین،(۱۳۹۲) ارزیابی اثرات زیست محیطی ایجادتفرجگاه در بندر رحمانلو ،شانزدهمین همایش ملی بهداشت محیط ایران

۱۴. عنابستانی ,علی اکبر و عرفانی زینب (۱۳۹۷) مکان یابی بهینه تسهیلات و زیرساخت های گردشگری در مناطق روستایی (مطالعه موردی: شهرستان بینالود) فصلنامه اندیشه جغرافیایی،دوره۹ شماره ۱۸ صص ۲۲-۱

۱۵. موحد،علی، شماعی،علی، ساسان پور،فرزانه و ارجمندی،فرزانه،(۱۳۹۹) تحلیلی بر ظرفیت های گردشگری پایدار شهری، مطالعه موردی: شهر یزد، نشریه جغرافیا،دوره۱۸،شماره۶۷،صص۵۶-۴۰

۱۶. نصر طاهره،(۱۳۹۸) شناسایی عوامل کلیدی مؤثر بر گردشگری در کلانشهر شیراز با رویکرد آینده پژوهی، فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی شهری، سال ۱۰ ، شمارهٔ پیاپی ۳۷ ، تابستان۱۳۹۸،صص۶۶-۵۵

۱۷.نظم فر حسین ، علی بخشی،آمنه(۱۴۰۰) ، آینده پژوهی برنامه ریزی توسعه گردشگری(نمونه موردی: استان اردبیل)،نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، سال بیست و یکم، شماره ۶۳ ، زمستان۱۴۰۰،صص۵۹-۷۹

۱۸.نیوسام،دیوید، مور،سوزان ای و داولینگ ،راس،کی (۲۰۱۵) طبیعت گردی (بوم شناسی ،تاثیرات،مدیریت) ، ترجمه مجید کریم پور ریحان، سیما طاهری و صادق طاهری، تهران،انتشارات دانشگاه تهران.

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-07]

19. Amrhein S, Gert-Jan H, Dirk R (2022) *Transformative effects of overtourism and COVID-19*-Caused reduction of tourism on residents—an investigation of the anti-overtourism movement on the Island of Mallorca. Urban Science 6(1):25. https://doi.org/10.3390/urbansci6010025
20. Carlisle, Sheena, Johansen, Aleksander and Kun, Martin (2016), *Strategic foresight for (coastal) urban tourism market complexity:* The case of Bournemouth, Tourism Management 54 (2016) 81-95.
21.Castilho D, Fuinhas JA, Marques AC (2021) *The impacts of the tourism sector on the eco-efficiency of the Latin American and Caribbean countries*. Socioecon Plann Sci 78:101089. https://doi.org/10.1016/j.seps.2021.101089
22. Conaghan, A., Hanrahan, J., & McLoughlin, E. (2015). A model for the transition towards the sustainable management of tourism destinations in Ireland. *International Journal for Responsible Tourism*, *4*(2), 103-122.
23. Emekli, G., & Baykal, F. (2011). Opportunities of Utilizing Natural & cultural Resources of Bornova (Izmir) Through Tourism. *Procedia-Social & Behavioral Sciences*,*19*, 181-189.
24. Figueroa BE, Rotarou ES (2016*) Sustainable development or eco-collapse*: lessons for tourism and development from Easter Island. Sustainability 8(11):1093
25. Li, M., Fang, L., Huang, X., & Goh, C., (2015). A Spatial–Temporal Analysis of Hotels in UrbanTourism Destination. *International Journal of Hospitality Management*, *45*, 34–43.
26. Lub, X. D. & Rijnders, R. & Caceres, L. N. & Bosman, J. (2016) The future of hotels: The Lifestyle Hub. A design-thinking approach for developing future hospitality concepts, *Journal of Vacation Marketing*, Vol.22, No.3, pp 249-264.
27. Mason. M. C. and derVen Der Borg J. (2002) *Sustainable tourism development in rural area*, the case of the Dolomitebasin, Italy, PP.
28. Nowacki, M., Kowalczyk-Anio, J., Krlikowska, K., Pstrocka-Rak, M., & Awedyk, M (2018).Strategic planning for sustainable tourism development in Poland. *International Journal of Sustainable Development & World Ecology*, *25*(6), pp.562-567.
29. Stackelberg, P., & McDowell, A. (2015). What in the world? Storyworlds, science fiction, and futures studies. *Journal of Futures Studies*, 20(2), 25–46.
30. Timothy, D. J., & Wall, G. (1995). Tourist accommodation in an Asian historic city. *Journal of Tourism Studies*, *6*(1), 63-73.
31.UNWTO, 2008, *World Tourism Barometer*, Volume 6, Number 2. Madrid: United National World Tourism Organization. Madrid, Spain.
32.UNWTO.database(2020) accessed February.https://www.unwto.org/data Kerimoglu, E., & Ciraci, H. (2008). Sustainable tourism development and a governance model for Frig Valley. AZ: ITI *Journal for Faculty of Architecture*, 5(2), 22-43.
33.Von Stackelberg, P. & McDowell, A. (2015). "What in the world? Story worlds, science fiction, and futures studies", *Journal of Futures Studies*, Vol. 20, No. 2, pp. 25- 46.
34.Wang, Y. J., Wu, C., & Yuan, J. (2010). Exploring visitors' experiences andintention to revisit a heritage destination:The case for Lukang, Taiwan. *Journal of Quality Assurance in Hospitality &Tourism*, 162-178.

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-10-07]